

NammoQI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

O'quv-uslubiy boshqarmasi

OLIN TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

№ 844 NAMANGAN MUHANDISLIK - QURILISH INSTITUTI

«30» 08 2024 y.

NammoQI rektori
Sh. Ergashev
2024-yil

O'ZBEK TILINING SOHADA QO'LLANISHI

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi : 600000 - Axborot kommunikatsiya texnologiyalari

Ta'lim sohasi: 610000 - Axborot kommunikatsiya texnologiyalari

Ta'lim yo'nalishi: 60610400—Dasturiy injiniring

60610100 – Axborot tizimlari va texnologiyalari

Namangan-2024

Fan/modul turi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
Tanlov fan AKY/1104	2024/2025	1	4
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari
Tanlov fan	O'zbek		4
1	Fanning nomi	Ma'ruza 30 soat	Mustaqil ta'lim (soat)
		Amaliy mashg'ulot 30 soat	Jami yuklama (soat)
	O'zbek tilining sohada	60	60
	go'llanishi		120
2	<p>1. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarning o'zbek tilida soha bo'yicha nutqiy kompetentligini oshirish; mutaxassislikka oid og'zaki va yozma nutqida sohaviy terminlarni sanmarali qo'llash ko'nikmalarini shakllanirish, talabalarga soha bo'yicha egallagan bilimlarni yozma va og'zaki ravishda o'zbek tilida ifoda etish malakalarini takomillashtirish; sohada qo'llanadigan terminlar, asosiy tushunchalar va soha doirasida qo'llaniladigan hujjatlarining rasmiylashtirilishini ta'minlash, nutq uslublari, xususan, sohada ilmiy va rasmiy uslub imkoniyatlaridan foydalanish hamda ularni amaliyotga tatbiq etishi ko'nikmalarini hosil qilish. Talabalarining o'zbek tilidan yozma nutqini takomillashtirish va savodxonlik darajasini oshirish.</p> <p>Fanning vazifasi – ma'lakatimiz ijtimoiy hayotining barcha sohalarida davlat tilining imkoniyatlaridan to'liq va to'g'ri foydalanishga erishishni ta'minlash; egallanayotgan soha bo'yicha nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalarni o'zbek tilining yozma va og'zaki nutqi me'yor va qoidalarini asosida mukammal o'zlashtirishga va ularga nisbatan shaxsiy munosabatlari o'zbek tili adabiy normalariga muvofiq holda ifodalashga erishishni ta'minlashdan iborat.</p> <p>II. Asosiy qism: ma'ruza mashg'ulotlar (30soat)</p> <p>Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. "Akademik yozuv" fanining maqsad va vazifalari Yozma nutq: Davlat tili tushunchasi. Grammatika: Aifbo, imlo qoidalari. Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 24-avgustdagi 339-son qarori. 2-mavzu: Tilning amaliy ahamiyati Yozma nutq: dunyo tillari Grammatika: Orfografiya tamoyillari 3-mavzu: Fonetik, morfologik va shakliy yozuv Yozma nutq: orfografik matn tahlili Grammatika: orfoepik lug'at ustida ishlash</p>		

4-mavzu. Til va yozuv masalalari	Yozma nutq: Yozuv haqida umumiy tushuncha. O'zbek yozuvlari tarixi. Grammatika: Grafika. Orfografiya.
5-mavzu. O'zbek tilining leksik qatlamlari	Yozma nutq: So'z – leksikologiyaning o'rganish obyekti sifatida. So'zlardagi bir ma'noilik va ko'p ma'noilik. Grammatika: Ijtimoiy leksika. Sohaviy leksika.
6-mavzu. O'zbek yozuvlarining rivojlanish bosqichlari	Yozma nutq: xatotlik san'ati Grammatika: ijtimoiy leksika, yozuv
7-mavzu. Axborot haqida tushuncha	Yozma nutq: ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-ma'naviy axborot Grammatika: Sohaga oid matn yozish
8-mavzu. Dastlabki ilmiy tadqiqot yozish	Yozma nutq: mutaxassislikka oid tadqiqot yozish Grammatika: maxsus lug'atlar, akademik, ommabop va ilmiy lug'atlar
9-mavzu. Til va terminologiya. Terminlarning yasalishi	Yozma nutq: O'zbek terminologiyasining taraqqiyot bosqichlari. Tilning lug'at tarkibi. Sohaviy terminlar.
10-mavzu. Matn va uning turlari. Mikro matn va makro matn	Yozma nutq: Ilmiy va ilmiy-ommabop matnlar. Grammatika: Sohaviy terminlar.
11-mavzu. Adabiy nutq va uning uslublari	Yozma nutq: badiiy, so'zlashuv.
12-mavzu. Ilmiy uslub va uning uslubiy xususiyatlari	Grammatika: publisistik uslublar va ularning uslubiy xususiyatlari
13-mavzu. Rasmiy – idoraviy uslub va uning uslubiy xususiyatlari	Yozma nutq: ilmiy uslub va sohaviy terminlar.
14-mavzu. Tashkiliy hujjatlar	Yozma nutq: guvohnoma, ichki mehnat tartiboti qoidalari, yo'rriqnom, nizam-ustav, tashkilot tuzilmasi va shartlar soni, Shtat jadvali. Grammatika: ta'tillar grafiqi, shartnoma, mehnat bitimi.
15-mavzu. Farmoyish hujjatlari	Yozma nutq: buyruq, buyruqdan ko'chirma. Grammatika: ko'rsatma, farmoyish.
Amaliy mashg'ulotlar (30 soat)	Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:
1-Mavzu. O'zbek tilining asosiy imlo qoidalari. Harflar imlosi. Uni harflar imlosi	Yozma nutq: mutaxassislikka oid tadqiqot yozish

Grammatika: maxsus lug'alar, akademik, ommabop va ilmiy lug'atlari
2-mavzu. O'zbek tilining asosiy imlo qoidalari. Harflar imlosi. Undosh harflar imlosi
Yozma nutq: mutaxassislikka oid tadqiqot yozish
Grammatika: maxsus lug'alar, akademik, ommabop va ilmiy lug'atlari
3-mavzu. Asos va qo'shimchalar imlosi
Yozma nutq: mutaxassislikka oid tadqiqot yozish
Grammatika: maxsus lug'alar, akademik, ommabop va ilmiy lug'atlari
4-mavzu. So'zlarni qo'shib va ajratib hamda chiziqcha bilan yozish
Yozma nutq: mutaxassislikka oid tadqiqot yozish
Grammatika: maxsus lug'alar, akademik, ommabop va ilmiy lug'atlari
5-mavzu. Bosh harflar imlosi va ko'chirish qoidalari
Yozma nutq: mutaxassislikka oid tadqiqot yozish
Grammatika: maxsus lug'alar, akademik, ommabop va ilmiy lug'atlari
6-mavzu. Annotatsiya va tezis haqida tushuncha
Yozma nutq: "Hayot mening tasavvurimda" mavzusida esse yozish.
Grammatika: sohaga oid maqola yozish
7-mavzu: Ilmiy asarlar va ularning mazmun-mohiyati
Yozma nutq: Ixtiyoriy asar tahlili
Grammatika: Matnda sinonim so'zlardan foydalanish.
8-mavzu. Matn tahlili va tahriri
Yozma nutq: "Axborotlar xavfsizligi".
Grammatika: Matnda sinonim so'zlardan foydalanish.
9-mavzu. Ixtisoslikka oid ilmiy matnlar haqida sohaviy terminlar
Yozma nutq: sohaga doir ilmiy matnlar. "Axborotlarga jamoatchilik munosabati"
Grammatika: sohaviy terminlar.
10-mavzu. Diologik va monologik matning ma'no munosabatiga ko'ra turlari
Yozma nutq: "Hayot mening tasavvurimda" mavzusida esse yozish.
Grammatika: Hayotdagi maqsad va orzular haqida diologik matn tuzish va initsenirovka qilish.
11-mavzu: Nutq fazilatleri va nutqning tinglanishi. Madaniy nutq me'yorlari
Yozma nutq: "Sohaning bugungi tarqiqiyoti" mavzusida matn tuzish.
Grammatika: Taqiriz matni, uning tuzilishi va ifoda materialining xususiyatlari.
12-mavzu : Nutqning kommunikativ sifatlari
Yozma nutq: "Kasbim-faxrim" mavzusida matn yozish.
Grammatika: jargonlar, vulgarizmlar, nutqda ortiqcha takrorlanadigan "parazi" so'zlar.
13-mavzu. Yozma nutq savodxonligi va nutq madaniyati asoslari
Yozma nutq: Lotin alifbosisida xat-savodxonlik mustahkamlash.
Biror milliy bayram, marosimdan olingan taassurotlarni yozish.
Grammatika: "Turli millatlarning urf-odatlari" mavzusida polilog tuzish va

uni initsenirovka qilish.
14-mavzu. O'zbek adabiy tili me'yorlari
Yozma nutq: "Salomatligimiz o'z qo'limizda" mavzusida esse yozish. Jahon meditsinasi yutuqlari haqida taqdimot tayyorlash. Salomatlik haqidagi o'zbek xalq maqollardan namunalar yozish.
Grammatika: Mehnat xavfsizligi qoidalarini tuzish.
15-mavzu. Badiiy uslub va uning ustubiy xususiyatlari
Yozma nutq: Kichik mutolaasi: "Men sevgan asar"
Grammatika: Ifodali o'qish, badiiy ijod namunalari
III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar
Amaliy mashg'ulotlar multimediya qurilmalari bilan jhozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalarining qo'llanilishi maqsadga muvofiq.
IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar
Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar uchun tanlangan mavzularda O'zbek tili fanini o'rganish, talabalarni davlat tiliga bo'lgan munosabatlarni mustahkamlash, mamlakatimizda o'zbek tili va uni rivojlantirishga doir olib borilayotgan islohotlarni qo'llab-quvvatlash, tanlagan ta'lim yo'nalishlarining tarixi, buguni va istiqbolli kelajagiga oid bilimlarni boyitish, kasbga doir matn tuzish, og'zaki so'zlab berish va yozish, ushbu sohaning yetuk mutaxassislari faoliyati bilan tanishish, kelajakda kasb orqali yurt istiqboliga munosib hissa qo'shish, ma'naviy-na'rifiy yuksalish, vatanparvarlik tuyg'ularini yanada mustahkamlash ko'zda tutilgan.
1. O'zbek tili-Davlat tili.
2. Milliy qadriyatlar-millat iftixori.
3. O'zbek tilini mustahkamlashga qaratilgan Prezident Farmonlari va qarorlari. Davlat tiliga doir islohotlar va ularning amalga oshirilishi.
4. Tilga e'tibor-elga e'tibor.
5. O'zbek yozuvlari tarixi. Alisher Navoiy - o'zbek adabiy tilining asoschisi.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Birlashgan Millatlar Tashkiloti 75-sessiyasidagi so'zlagan o'zbek tilidagi nutqi.
7. Namangan muhandislik-qurilish institutida men tanlagan ta'lim yo'nalishi tarixi, buguni va uning istiqbolli kelajagi.
8. NamuQIDA faoliyat olib borayotgan soha mutaxassislari faoliyati bilan yaqindan tanishish. Ilmiy izlanishlar sari yo'l.
9. Soha mutaxassisining kasb etika va estetikasi. Nutq odobi va kasbiy mulogot jarayonlari.
10. Yangi O'zbekiston- Yangicha dunyog'arash. Sohaning eng so'nggi yutuqlari, islohotlarning amalga oshirilishi.
Talaba ushbu mustaqil ta'lim mavzularini o'rganib chiqadi. Egallagan bilimlarini umumlashtiradi. Ixtiyoriy tarzda yuqorida tavsifa etilgan mavzulardan bitta mavzuga ijodiy ish tayyorlaydi; insho (lotin yozuvida),

	maqola, taqdimot yoki videorolik shaklida bajaradi.
3	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - o'zbek tili - davlat tili, o'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va ahamiyatini, mavqeyini, uning rivojlanish nazariyatlarini tushunishi; - adabiy tilning me'yorlari bilan tanishishi; - davlat tiliga doir islohotlarni o'rganishi; - o'zbek tilining nutq ushblari haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi; - nutqi (o'qish, yozish, tinglab tushunish, gapirish) ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
4	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dialog, monolog, debat; • tanishuv o'qish, ko'z yuqurtirib o'qish va sinchiklab o'qish; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • mantiqiy fikrlashga qaralish; • guruhlar bilan ishlash; • taqdimot qilish; • "Blum taksonomiyasi", "Kvest" texnologiyasi.
5	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Talabalar bilimni baholash semestr va yakuniy nazorat davomida o'qitish materiallarini o'zlashtirish ko'rsatkichi (test va topshiriqlar natijasi)ga asoslanadi. O'zbek tilining sohada qo'llanishi fanidan bilimlarni egallash davomida talabalar 100 ballik tizim asosida, ya'ni 50% ball oraliq nazorat uchun, 50% ball esa yakuniy nazorat uchun to'playdilar. Oraliq nazorat ballarining umumiy natijasi 30 balldan past bo'lgan talabalar yakuniy nazorat imtihoniga kiritilmaydi. Talabalar bilimni natijalari besh baholik tizimda baholanadi.</p> <p>Institit talabalari (keyingi o'rinlarda talabalar deb ataladi) bilimni nazorat qilish va baholashning maqsadi shuki, yuqori malakali, ragobatbardosh kadrlar tayyorlash tizimini yangi bosqichga olib chiqish, oliy ta'lim tizimida ilgor texnologiyalarni qo'llash, yetakchi oliy ta'lim muassasalari hamda ilmiy tadqiqot markazlari bilan muhim yo'nalishlarda hamkorlikni yo'lga qo'yish, zamonaviy xalqaro standartlarga javob bera oladigan soha mutaxassislarini tayyorlash hamda talabalarda mustaqil ta'lim olish, shuningdek, institutni jahonning nufuzli institutlari reytingiga kiritishni ta'minlashdan iborat.</p> <p>Talabalar institut professor-o'qituvchilari tomonidan birinchi mashg'ulotlarda ta'lim platformasi orqali va dars jadvali asosida olib borilgan o'quv</p>

6	<p>mashg'ulotlari baholash talablari bilan tanishtirishlari shart.</p> <p>Kreditlar dasturda belgilangan ta'lim natijalarini aks ettirgan holdagina o'zlashtiriladi. Agar ta'lim oluvchi belgilangan natijalarga erisha olmasa, kreditlar o'zlashtirilmaydi. Ta'lim natijalarini aks ettirgan talabaning o'zlashtirilgan kreditlari miqdori dastur elementiga berilgan kreditlar miqdoriga teng. Talaba baholash mezoniga muvofiq, fanning o'quv dasturi mazmunini o'zlashtirgan taqdirda, u tegishli fan bo'yicha kreditlarning zarur sonini to'rlagan deb hisoblanadi.</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Irtisqulov M. T., "Tilshunoslikka kirish". Yangi avlod", 2009-yil. 2. Mirzayev I. Boltaev M "O'zbek tili", Toshkent Abdulla Qodiriy nomidagi xalq me'rosi nashriyoti-2004. 3. Xusanov N., Xo'jaqulova R., Dilmurodova N., "O'zbek tili "O'quv qo'llama, Toshkent-2016. 4. Turdiyeva K., Ahmedova D., "O'zbek tili", "Musiqa" nashriyoti Tosh-2007 5. Mahmudova Z., Usmonova G., Rus guruhlari uchun "O'zbek tili", (o'quv qo'llama) Toshkent-2002. 6. Sayfullayeva R., Mengliyev B., Boqiyeva G., Qurbonova M., Yunusova Z., Abulazova M., Toshkent-2009 7. Aminov A., Madvaliyev A., Malkamov N., Mahmudov N., Odilov Y., "Davlat tilida ish yuritish" amaliy qo'llama", O'zbekiston nashriyoti", Toshkent-2020. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нурмонов А., "Ўзбек тилшунослиги тарихи", Тошкент, Ўзбекистон нашриёти, 2002. 2. Рахмонов Н., Содиров Қ., "О'zbek tili tarixi", O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, Toshkent-2009. 3. Abdurahmonov A., Shukurov Sh., Mahmudov Q., "O'zbek tilining tarixiy grammatikasi", O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, Toshkent-2008. 4. Расулов М., Умумий тилшунослик, "Фан ва технология" нашриёти. 5. Болтаев М., "Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosi va imlosi" Toshkent, "O'qituvchi" -2003. 6. Iskandarova G., "O'zbek tili grammatikasi" - Toshkent, 2009. 7. Мирзоимона М., Алимова Ш., Зонгова О., Умарова Н. "Ўзбек тили" (техника университетининг рус тилга асосан талабаларни ўқуш). - Тошкент: ДДУТ, 2004. 8. Qahhorova N., Mahmudova S. "O'zbek tili" - Toshkent Universitet, 2004. 9. Rafiyev A., Mahmudov N., Yuldashev I. "Nutq madaniyati va davlat tilida ish yuritish". - Toshkent, 2013.
---	--

Axborot manbalari

	1. http://ziyonet.uz/ru/library
	2. translate.yandex.ru/?utm_source=slovary
7	Namangan muhandislik – qurilish instituti “O‘zbek tili va adabiyoti” kafedrasining 2024-yil ___-avgustdagi ___-sonli yig‘ilishida ko‘rib chiqilgan va tasdiqlangan.
8	Fan/modul uchun mas‘ullar: D.Shermatova- NamMQI “O‘zbek tili va adabiyoti” kafedrasida katta o‘qituvchisi.
9	Tagrizchilar: M.Sobirova- Namangan davlat universiteti professori, pedagogika fanlari doktori.